

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Ректор Національного університету
«Одеська юридична академія»**

Олег ТОДОЩАК

2025 року

ВИСНОВОК

Національного університету «Одеська юридична академія» щодо дисертації Лукашук Карини Русланівни на тему: «Оскарження повідомлення про підозру слідчому судді при розслідуванні корупційних правопорушень», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», затвердженої Вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» № 3 від 04 грудня 2021 року (уточнено Вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» № 8 від 16 травня 2022 року)

Витяг

**з протоколу засідання фахового семінару кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія»
№ 22 від 05 червня 2025 року**

Присутні:

**Завідувач кафедри кримінального процесу, д. ю. н., професор Торбас О.О -
науковий керівник;**

професор кафедри кримінального процесу, д.ю.н., професор Аленін Ю.П;
професор кафедри кримінального процесу, д.ю.н., професор Дрьомін В.М.;
доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Стоянов М.М.;
доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Волошина В.К.;
доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Пожар В.Г.;
доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Гуртієва Л.М.;
доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Мурзановська А.В.;
доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Смирнов М.І.;
доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Федчун Н.О.;
доцент кафедри кримінального процесу, д.ю.н., доцент Ракіпова І.В.;
доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Підгородинська

А.В.;

доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Цитряк В.Я.;
доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н. Степаненко А.С.;
доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н. Завтур В.А.

З присутніх науково-педагогічних працівників кафедри 4 докторів юридичних наук та 11 співробітників кафедр (доценти кафедри кримінального процесу і кандидати юридичних наук) – фахівців за профілем поданої на розгляд дисертації.

Порядок денний:

Обговорення дисертаційного дослідження Лукашук Каріни Русланівни на тему: «Оскарження повідомлення про підозру слідчому судді при розслідуванні корупційних правопорушень», поданого на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» щодо рекомендації до разового публічного захисту дисертації у спеціалізованій вченій раді.

Слухали:

Доповідь здобувачки ступеня вищої освіти доктора філософії Лукашук К.Р. на тему: «Оскарження повідомлення про підозру слідчому судді при розслідуванні корупційних правопорушень», поданої на здобуття вищої освіти доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Доповідачка обґрунтовувала актуальність обраної теми, визначила мету, завдання, методологію дисертаційного дослідження, охарактеризувала його об'єкт та предмет, виклала науково-практичну значимість роботи, надала відомості щодо впровадження результатів дослідження.

Обґрутовуючи вибір дисертаційного дослідження, здобувачка зазначає, що актуальність обраної теми зумовлена необхідністю забезпечення ефективного судового контролю за додержанням прав і свобод людини у досудовому кримінальному провадженні, особливо в умовах боротьби з корупцією. Повідомлення про підозру є одним з ключових етапів досудового розслідування, тому можливість перевірки підозри судом виступає запорукою дотримання принципу верховенства права. Водночас на практиці існує правова невизначеність щодо підстав та порядку такого оскарження, що викликає численні дискусії серед науковців і практиків.

Загострення уваги держави та суспільства до боротьби з корупцією призвело до створення спеціалізованих антикорупційних органів і запровадження окремого порядку розслідування таких правопорушень. Проте законодавча модель оскарження повідомлення про підозру не зазнала суттєвих змін і залишається предметом неоднозначного тлумачення. Зокрема, проблеми виникають у зв'язку з відсутністю чіткого процесуального механізму, неузгодженістю між нормами чинного кримінального процесуального законодавства України. Окремої уваги потребує також забезпечення балансу між інтересами сторони обвинувачення, яка здійснює повідомлення про підозру, та правом особи на ефективний захист. Недостатній рівень процесуальних гарантій на стадії досудового розслідування може спричинити порушення фундаментальних прав, у тому числі права на свободу, презумпції невинуватості тощо.

Проблематикою розслідування корупційних кримінальних правопорушень, повідомлення про підозру у вчиненні відповідних діянь та оскарження такого

повідомлення переймалися такі вітчизняні вчені, як Ю.П. Аленін, В.В. Андрух, П.П. Андрушко, О.В. Баулін, Н.Р. Бобечко, Н.С. Бублик, В.В. Вапнярчук, В.О. Гарматюк, Н.В. Глинська, І.В. Гловіюк, В.О. Гринюк, В.В. Гура, С.М. Гусаров, В.А. Завтур, О.З. Захарчук, Д.І. Камчатна, О.В. Капліна, Д.І. Клепка, Н.Р. Костів, Г.Р. Крет, Д.С. Крикливець, С.Г. Кримчук, К.С. Лисенкова, Л.М. Лобойко, О.В. Маслюк, М.І. Мельник, Д.Г. Михайленко, С.В. Нагачевський, А.А. Павлишин, Ю.С. Полянський, С.О. Пшенічко, А.А. Ренкас, І.В. Рогатюк, О.В. Ромасєв, М.С. Савенко, Н.П. Сиза, Х.Р. Слюсарчук, О.О. Торбас, А.Р. Туманянц, С.В. Шапутько та інші. Водночас необхідно зазначити, що у правовій доктрині проблематика оскарження повідомлення про підозру не досліджувалася з точки зору саме корупційних кримінальних правопорушень, що вказує на актуальність даної теми дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертаційне дослідження узгоджується із засадничими положеннями, визначеними в Комплексному стратегічному плані реформування органів правопорядку як частини сектора безпеки і оборони України на 2023–2027 роки, схваленому Указом Президента України від 11 травня 2023 року № 273/2023, та виконано в межах плану науково-дослідної роботи кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія» «Реформування кримінального процесуального, кримінально-виконавчого права та оперативно-розшукової діяльності в умовах євроінтеграції та протидії злочинності в епоху цифрового суспільства» у межах виконання теми науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» «Правове та соціальне життя України у людиноцентристському вимірі в цифрову еру» на 2021–2025 роки, що підтверджує актуальність та цінність таких напрацювань. Тему дисертації затверджено рішенням вченої ради Національного університету «Одеська юридична академія» від 4 грудня 2021 року, протокол № 3 (уточнено 16 травня 2022 року, протокол № 8).

Мета і завдання дослідження. Метою даного дисертаційного дослідження є вивчення специфіки оскарження повідомлення про підозру слідчому судді при розслідуванні корупційних правопорушень, а також формулювання науково обґрунтованих пропозицій змін до чинного кримінального процесуального законодавства України.

Для досягнення зазначеної мети у дисертації вирішувались такі завдання:

- визначити поняття та ознаки корупційних кримінальних правопорушень;
- встановити сутність таких правових явищ, як «підозра» та «повідомлення про підозру»;
- охарактеризувати слідчого суддю як спеціального суб'єкта, уповноваженого на здійснення судового контролю на стадії досудового розслідування;
- проаналізувати підстави оскарження повідомлення про підозру у вчиненні корупційних кримінальних правопорушень до слідчого судді;

- встановити особливості подання скарги при оскарженні повідомлення про підозру у вчиненні корупційних кримінальних правопорушень;
- визначити порядок розгляду слідчим суддею скарг при оскарженні повідомлення про підозру корупційних кримінальних правопорушень, а також підстави та порядок оскарження ухвал слідчого судді за результатами розгляду зазначених скарг;
- сформулювати пропозиції щодо вдосконалення чинного кримінального процесуального законодавства в частині регулювання оскарження повідомлення про підозру, в тому числі підозру щодо корупційних правопорушень.

Об'єктом дослідження є правовідносини, що виникають у процесі оскарження повідомлення про підозру слідчому судді при розслідуванні корупційних правопорушень.

Предметом дослідження є підстави та порядок оскарження повідомлення про підозру до слідчого судді при розслідуванні корупційних правопорушень.

Методи дослідження. Методологічним підґрунтям дисертаційного дослідження виступає комплекс загальнонаукових та спеціальних методів наукового дослідження. За допомогою діалектичного методу визначено правову природу таких понять, як корупція (п. 1.1), підозра та повідомлення про підозру (п. 1.2) тощо. Системний метод та метод системно-структурного аналізу дозволив сформулювати класифікацію підстав оскарження повідомлення про підозру до слідчого судді при розслідуванні корупційних кримінальних правопорушень (п. 2.1), підстав для оскарження та скасування ухвал слідчих суддів за результатами розгляду скарг на повідомлення про підозру (п. 3.2) тощо. Формально-юридичний метод було застосовано при визначенні понятійно-категоріального апарату дослідження, аналізі положень чинного кримінального процесуального законодавства та судової практики (розділи 1, 2, 3). Логіко-нормативний метод використовувався при формулюванні змін та доповнень до чинного кримінального процесуального законодавства України (розділи 1, 2, 3).

Теоретичною основою дисертаційного дослідження виступають наукові розробки українських вчених у галузі загальної теорії права, кримінального, кримінально-процесуального, адміністративного та інших галузей права.

Нормативну базу дисертаційного дослідження складають Кримінальний та Кримінальний процесуальний кодекси України, Закони України «Про корупцію», «Про Національне антикорупційне бюро України», «Про Вищий антикорупційний суд», інші закони та підзаконні нормативно-правові акти.

Емпіричну базу дослідження складають рішення Верховного Суду, Вищого антикорупційного суду та Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду, інших судів першої та апеляційної інстанції (всього – 68 судових рішень).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є першим у науці кримінального процесуального права комплексним

дослідженням специфіки оскарження повідомлення про підозру до слідчого судді при розслідуванні корупційних кримінальних правопорушень.

За результатами дисертаційного дослідження отримано наступні результати, що мають наукову новизну:

вперше:

- запропоновано розглядати діяльність НАБУ як розслідування «особливо небезпечних кримінальних правопорушень, що становлять загрозу національній антикорупційній безпеці держави» задля розмежування понять «корупційні кримінальні правопорушення», яке міститься в КК України, та тих правопорушень, які віднесені до підслідності НАБУ відповідно до ст. 216 КПК України;

- задля кращого гарантування реалізації права на захист під час оскарження повідомлення про підозру пропонується в ст. 276 КПК України передбачити обов'язок сторони обвинувачення одразу після повідомлення про підозру та роз'яснення прав також надати доступ до матеріалів досудового розслідування, якими обґрунтовується відповідна підозра (крім матеріалів про застосування заходів безпеки щодо осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, а також тих матеріалів, ознайомлення з якими на цій стадії кримінального провадження може зашкодити досудовому розслідуванню);

- запропоновано за аналогією з процедурою подання апеляційної скарги передбачити в ст. 303 КПК України вимоги, які мають висуватися до скарг на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, дізнавача та прокурора (скарга подається в письмовій формі; у скарзі зазначаються найменування суду, до слідчого судді якого звертається особа, яка подає скаргу; прізвище, ім'я та по батькові (найменування), місце проживання (перебування) особи, яка подає скаргу, а також номер засобу зв'язку, адреса електронної пошти, якщо такі є; рішення, дія або бездіяльність слідчого, дізнавача або прокурора, яка оскаржується; вимоги особи, яка подає скаргу, та їхнє обґрунтування із зазначенням того, у чому полягає незаконність рішення, дії чи бездіяльності; перелік матеріалів, що додаються; скарга підписується особою, яка її подає), а також передбачити в ст. 304 КПК України можливість винести слідчому судді ухвалу про залишення скарги без руху, в якій зазначаються недоліки скарги і встановлюється достатній строк для їхнього усунення;

- аргументовано необхідність надання викривачу права на подання апеляційної скарги на ухвалу слідчого судді за результатами розгляду скарги на повідомлення про підозру;

удосконалено:

- визначення корупції, яку відповідно до вимог ЗУ «Про запобігання корупції» доцільно розглядати як «використання особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, наданих їй повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки / пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка / пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим

фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей»;

- перелік підстав оскарження повідомлення про підозру до слідчого судді, до яких належать: 1) необґрунтованість прийнятого рішення; 2) незаконність прийнятого рішення; 3) незаконність вручення письмового повідомлення про підозру;

- позицію щодо необхідності уточнення нормативного регулювання в частині закріплення заборони повторного звернення зі скаргою на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, дізнавача або прокурора за тих самих підстав;

- перелік підстав для оскарження ухвал слідчого судді за результатами розгляду скарг на повідомлення про підозру, до яких запропоновано відносити наступні: 1) апеляційна скарга стосується самої підозри; 2) апеляційна скарга стосується висновків або дій слідчого судді; 3) апеляційна скарга стосується і підозри, і рішення слідчого судді;

набуло подальшого розвитку:

- визначення поняття «підозра», яку в межах кримінального процесу пропонується розглядати як твердження уповноваженої посадової особи про ймовірність вчинення кримінального правопорушення особою, що може бути підтверджено достатніми доказами;

- формулювання переліку критеріїв, які має оцінити слідчий суддя при дослідженні питання обґрунтованості підозри при розслідуванні корупційних правопорушень, до яких належать існування події та складу корупційного кримінального правопорушення; причетність особи до інкримінованого корупційного кримінального правопорушення; наявність причинно-наслідкового зв'язку між вчиненим корупційним кримінальним правопорушенням та наслідками, які настали (для корупційних кримінальних правопорушень з матеріальним складом);

- пропозиція синхронізації нормативного регулювання та практики застосування ч. 1 ст. 278 КПК України шляхом виключення з даного положення імперативної вказівки про необхідність вручення письмового повідомлення про підозру в день його складання;

- позиція щодо необхідності внесення змін до ст. 306 КПК України шляхом виключення імперативного правила про неможливість проведення розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність без участі осіб, які подали таку скаргу, у випадках, коли такі особи заявили клопотання про розгляд скарги без їхньої участі.

Після завершення доповіді Лукашук К.Р. відповідала присутніми поставлені такі запитання:

Професор кафедри кримінального процесу, д.ю.н., професор Алєнін Ю.П. запитав, чому дисертанта вважає за потрібне сформулювати власне визначення відносно добре вивченого в правовій доктрині терміну «корупція»?

Лукашук К.П. відповіла, що Зважаючи на легальне визначення корупційних кримінальних правопорушень, яке надається в законодавстві, було зроблено висновок, що законодавець виділяє наступні ключові ознаки корупції: 1) коло повноважень: корупція пов'язана лише з виконанням службових повноважень або пов'язаних з ними можливостей; 2) суб'єктний склад: корупція поширюється лише на певну категорію уповноважених осіб (особи, що перелічені в ст. 3 ЗУ «Про запобігання корупції»); 3) наявність конкретної мети: отримання неправомірної вигоди або обіцянка такої вигоди чи схиляння особи до протиправного використання своїх повноважень чи можливостей.

При цьому і доктрина, і чинне законодавство допускають можливість корупційних відносин за участі осіб, жодна з яких не наділена владними повноваженнями. Водночас такий висновок суперечить переліку ознак корупції, який було сформовано, зважаючи на тлумачення, запропоноване законодавцем, адже корупція обов'язково має бути пов'язана з використанням особою «наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей». Тому існує необхідність уточнити визначення корупційних кримінальних правопорушень, яке надається в ЗУ «Про запобігання корупції», та викласти в наступній редакції: «корупція – використання особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, наданих їй повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або, відповідно, обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей». У такий спосіб буде зроблене вкрай важливе уточнення, а саме: корупція може виникати та вчинятися не лише за обов'язкової участі представників влади, а також за участю інших осіб, які мають певні розпорядчі повноваження по відношенню до інших. У даному випадку ключовою має бути не наявність службових повноважень, а наявність ієрархічності, у якій один суб'єкт значною мірою залежить від волі іншого в силу побудови структури тієї чи іншої юридичної особи або в силу розпорядчих можливостей. Відповідно, якщо особа, володіючи такими повноваженнями по відношенню до інших, може скористатися ними задля отримання власної вигоди або вигоди третіх осіб всупереч завданням та задачам, які на неї покладено, то в такому випадку можна стверджувати, що вона також може бути суб'єктом корупційної діяльності.

Доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Волошина В.К. запитала, в чому проявляється специфіка підслідності НАБУ з точки зору виокремлення спеціального терміну «корупційне правопорушення»?

Лукашук К.Р. відповіла, що з проведеного аналізу положень КК, КПК України та галузевих нормативно-правових актів було встановлено, що НАБУ, в силу досить широкої підслідності та специфічного характеру відповідних

правопорушень, здійснює досудове розслідування не просто корупційних кримінальних правопорушень, а «особливо небезпечних кримінальних правопорушень, що становлять загрозу національній антикорупційній безпеці держави». Необхідність використання такого терміна пояснюється одразу декількома факторами: 1) формулювання «особливо небезпечні», очевидно, є вкрай оціночним, але надає змогу в загальному встановити специфіку діяльності даного правоохоронного органу. Необхідність створення та функціонування діяльності НАБУ вказує на доцільність спеціалізації правоохоронних органів не лише відповідно до предмета протизаконного посягання, а і відповідно до потенційного незаконного політичного та іншого впливу. Вивід відповідного правоохоронного органу з підпорядкування інших існуючих, власне, і дозволяє мінімізувати наслідки такого впливу та забезпечити об'єктивне розслідування; 2) формулювання «кримінальні правопорушення» є очевидним, адже воно вказує на караність відповідних діянь та, відповідно, кримінальну направленість НАБУ. У даному випадку увагу необхідно звернути саме на те, що не використовується словосполучення «корупційні кримінальні правопорушення», адже саме це формулювання буде відсилати до примітки ст. 45 КК України, що робить формулювання даного терміна нелогічним;

3) формулювання «що становлять загрозу національній антикорупційній безпеці держави» є певним заміном формулювання «корупційне правопорушення». Одним із завдань НАБУ є захист держави від найскладніших корупційних кримінальних правопорушень, які вкрай негативно впливають на економічний добробут не окремої категорії осіб, а цілої верстви населення або всієї держави. У даному випадку робиться акцент на тому, що такі правопорушення стосуються саме антикорупційної сфери, проте також мають підвищений рівень та масштаб суспільної небезпеки.

доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Підгородинська А.В. поцікавилась, яку роль відіграє саму судовий контроль в процесі перевірки законності повідомлення про підозру?

Лукашук К.Р. відповіла, що в дисертаційному дослідженні було доведено особливу роль слідчого судді під час оцінки обґрунтованості та законності врученого повідомлення про підозру. Так, в частині розгляду скарг, які стосуються найбільш важливих прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження, обов'язково має бути залучений суб'єкт, який буде максимально неупередженим та об'єктивним. Також, на відміну від судового контролю, прокурорський нагляд, відбувається не ситуативно, а постійно. Відповідно до ст. 36 КПК України, прокурор здійснює нагляд за досудовим розслідуванням у формі процесуального керівництва. Таке процесуальне керівництво відбувається шляхом активного та пасивного контролю за діяльністю слідчого. Слідчий суддя, зі свого боку, здійснює лише ситуативний судовий контроль, коли до нього напряму звертається учасник кримінального провадження для того, щоб захистити власні права, свободи чи

законні інтереси. Крім того, законодавець передбачив окрему процедуру оскарження рішень, дій чи бездіяльності до слідчого судді, що також має вказувати на його особливу роль. Крім того, рішення прокурора також можуть бути предметом оскарження до слідчого судді. У даному випадку йдеться не стільки про предмет оскарження, скільки про зміст оскаржуваного рішення та учасників кримінального провадження, які таке рішення, власне, і прийняли. Особливо яскраво це проявляється саме при оскарженні повідомлення про підозру. Тому в процесі оскарження рішень, дій чи бездіяльності ключовим суб'єктом виступає саме слідчий суддя, який у такий спосіб реалізує функцію судового контролю.

доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Цитряк В.Я., запитав, які авторка виділяє підстави для оскарження повідомлення про підозру?

Лукашук К.Р. відповіла, що у кримінальному процесі повідомлення про підозру може оскаржуватися у зв'язку з: 1) необґрунтованістю прийнятого рішення. У даному випадку йдеться про недостатність доказів, у зв'язку з отриманням яких сторона обвинувачення приймає рішення для повідомлення особи про підозру; 2) незаконністю прийнятого рішення. Оскаржуючи незаконність прийнятого рішення, сторона захисту буде посилається на процесуальні порушення, які містяться в самому тексті письмового повідомлення про підозру – відсутність відомостей, які передбачені ст. 277 КПК України, затвердження письмового повідомлення про підозру неуповноваженою особою тощо; 3) незаконністю вручення письмового повідомлення про підозру. У даному випадку підставою оскарження будуть виявлені стороною захисту порушення вручення письмового повідомлення про підозру.

доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Гуртієва Л.М. запитала, які зміни до КПК України пропонує дисертантка?

Лукашук К.Р. відповіла, що з урахуванням обмеженого доступу сторони захисту до матеріалів досудового розслідування пропонується ч. 3 ст. 276 КПК України викласти в наступній редакції: «3. Після повідомлення про права слідчий, прокурор або інша уповноважена службова особа на прохання підозрюваного зобов'язані детально роз'яснити кожне із зазначених прав. Також після повідомлення про підозру слідчий, прокурор або інша уповноважена службова особа на прохання підозрюваного, його захисника або законного представника повинні надати доступ до матеріалів досудового розслідування, якими обґрунтовується відповідна підозра. Допускається не надавати доступ до матеріалів про застосування заходів безпеки щодо осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, а також тих матеріалів, ознайомлення з якими на цій стадії кримінального провадження може зашкодити досудовому розслідуванню». Така пропозиція потребує додаткового роз'яснення. По-перше, особа, якій повідомили про підозру, має право одразу

дізнатися, на чому така підозра ґрунтується. У такий спосіб підозрюваний краще буде розуміти її суть і не буде витратити додатковий час на процедуру, яка передбачена ст. 221 КПК України. По-друге, таке положення змусить прокурора набагато якісніше оцінювати наявну у нього сукупність доказів з точки зору достатності, адже сторона захисту фактично одразу може ознайомитись з доказами. По-третє, вже на етапі повідомлення про підозру сторона захисту може планувати свою стратегію, яка включатиме (або не включатиме) оскарження повідомлення про підозру до слідчого судді з точки зору її необґрунтованості. А якщо врахувати той факт, що будь-яка підозра обов'язково має бути обґрунтованою (що виходить зі змісту ч. 1 ст. 276 КПК України), то для сторони обвинувачення мало що зміниться, адже на цьому етапі досудового розслідування доказів вже повинно бути достатньо. Також ми звертаємо увагу, що відповідно до запропонованої зміни, надання відповідних доказів буде обов'язком, а не правом сторони обвинувачення, що також підвищить рівень змагальності на стадії досудового розслідування. Єдиними винятками лишаються відомості відносно осіб, до яких були застосовані заходи безпеки, та відомості, розкриття яких може зашкодити досудовому розслідуванню на цьому етапі. Дійсно, під другий виняток фактично можуть підпадати будь-які матеріали досудового розслідування, адже в цьому випадку сторона обвинувачення продовжує користуватися досить широкою дискрецією. Проте якщо надалі буде подана скарга на повідомлення про підозру, то в якості ще одного аргументу може бути зазначено те, що стороні захисту не надали доступ до відповідних матеріалів кримінального провадження, що також може свідчити про необґрунтованість підозри.

доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н. Стоянов М.М. поцікавився, яку структуру скарги до слідчого судді пропонує дисертантка?

Лукашук К.Р. відповіла, що було запропоновано ст. 303 КПК України доповнити частиною 1-1 наступного змісту:

«1-1. Скарга подається в письмовій формі.

У скарзі зазначаються:

- 1) найменування суду, до слідчого судді якого звертається особа, яка подає скаргу;
- 2) прізвище, ім'я та по батькові (найменування), місце проживання (перебування) особи, яка подає скаргу, а також номер засобу зв'язку, адреса електронної пошти, якщо такі є;
- 3) рішення, дія або бездіяльність слідчого, дізнавача або прокурора, яка оскаржується;
- 4) вимоги особи, яка подає скаргу, та їхнє обґрунтування із зазначенням того, у чому полягає незаконність рішення, дії чи бездіяльності;
- 5) перелік матеріалів, що додаються.

Скарга підписується особою, яка її подає. Якщо скаргу подає захисник, представник потерпілого, або особа, яка відповідно до частини першої даної статті представляє інтереси особи, яка подає скаргу, то до неї додаються

оформлені належним чином документи, що підтверджують його повноваження відповідно до вимог цього Кодексу».

Відповідно, ст. 304 КПК України доцільно доповнити ч. 1-1 наступного змісту:

«1-1. Слідчий суддя, встановивши, що скаргу подано без додержання вимог, передбачених частиною 1-1 статті 303 цього Кодексу, постановляє ухвалу про залишення скарги без руху, в якій зазначаються недоліки скарги і встановлюється достатній строк для їхнього усунення, який не може перевищувати семи днів з дня отримання ухвали особою, яка подала скаргу. Копія ухвали про залишення скарги без руху невідкладно надсилається особі, яка подала апеляційну скаргу».

Такий висновок було зроблено шляхом зіставлення поняття «скарга» в Главі 26 КПК України, та поняття «апеляційна скарга», характеристика якої надається в чинному кримінальному процесуальному законодавстві. З урахуванням того факту, що законодавець використовує подібні терміни, запропоновано поширити частину вимог, які ставляться до апеляційної скарги, на скарги, які подаються на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, дізнавача та прокурора.

доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент Мурзановська А.В. поцікавилась, як дисертантка аналізує ч. 3 ст. 306 КПК України з точки зору правозастосовчої практики з урахуванням того, що слідчі судді ВАКС допускають розгляд скарг на повідомлення про підозру без участі особи, яка подала таку скаргу?

Лукашук К.Р. відповіла, що у ч. 3 ст. 306 КПК України наявне імперативне зобов'язання участі скаржника у розгляді скарги. Водночас відсутність кримінальної процесуальної відповідальності за недотримання такої вимоги (проблема, яка є вкрай актуальною у чинному КПК України) змушує правозастосувачів шукати найбільш оптимальні способи вирішення відповідної правової невизначеності. Слідчі судді ВАКС слушно приймали рішення про необхідність розгляду скарги без участі особи, яка таку скаргу заявила, адже до суду надходили відповідні заяви.

Тому задля забезпечення відповідності кримінального процесуального законодавства правозастосовній практиці пропонується розширити ч. 3 ст. 306 КПК України та дописати в ній вже фактично чинну судову практику, яка краще відповідає наявній правовій ситуації. Так, може бути запропонована наступна редакція даного положення:

«3. Розгляд скарг на рішення, дії чи бездіяльність під час досудового розслідування здійснюється за обов'язкової участі особи, яка подала скаргу, чи її захисника, представника та слідчого, дізнавача чи прокурора, рішення, дії чи бездіяльність яких оскаржуються. Якщо особа, яка подала скаргу, не з'явилася в судові засідання, слідчий суддя приймає рішення про відмову у задоволенні скарги, крім випадків, встановлених цією статтею.

Скарга може бути розглянута за відсутності особи, яка її подала, якщо від неї надійшло клопотання про розгляд скарги за її відсутності.

Відсутність слідчого, дізнавача чи прокурора не є перешкодою для розгляду скарги».

Після відповідей на запитання виступив **науковий керівник** – завідувач кафедри кримінального процесу, д.ю.н., професор Торбас Олександр Олександрович.

Науковий керівник зазначив, що автору вдалося виконати поставлені завдання та досягти поставленої мети, для чого було використано сукупність загальнонаукових та спеціальних методів і прийомів наукового пізнання, а саме: діалектичний метод, методи аналізу та синтезу, формально-юридичний метод, логіко-нормативний метод та ін.

Дисертація має наукову новизну, оскільки в ній наведено теоретичне узагальнення і нове вирішення наукової задачі, яка була поставлена перед дослідженням. Дисертація є першим у науці кримінального процесуального права комплексним дослідженням специфіки оскарження повідомлення про підозру до слідчого судді при розслідуванні корупційних кримінальних правопорушень.

Зокрема автором запропоновано розглядати діяльність НАБУ як розслідування «особливо небезпечних кримінальних правопорушень, що становлять загрозу національній антикорупційній безпеці держави» задля розмежування понять «корупційні кримінальні правопорушення», яке міститься в КК України, та тих правопорушень, які віднесені до підслідності НАБУ відповідно до ст. 216 КПК України; задля кращого гарантування реалізації права на захист під час оскарження повідомлення про підозру пропонується в ст. 276 КПК України передбачити обов'язок сторони обвинувачення одразу після повідомлення про підозру та роз'яснення прав також надати доступ до матеріалів досудового розслідування, якими обґрунтовується відповідна підозра (крім матеріалів про застосування заходів безпеки щодо осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, а також тих матеріалів, ознайомлення з якими на цій стадії кримінального провадження може зашкодити досудовому розслідуванню); запропоновано за аналогією з процедурою подання апеляційної скарги передбачити в ст. 303 КПК України вимоги, які мають висуватися до скарг на рішення, дії чи бездіяльності слідчого, дізнавача та прокурора (скарга подається в письмовій формі; ускарзі зазначаються найменування суду, до слідчого судді якого звертається особа, яка подає скаргу; прізвище, ім'я та по батькові (найменування), місце проживання (перебування) особи, яка подає скаргу, а також номер засобу зв'язку, адреса електронної пошти, якщо такі є; рішення, дія або бездіяльність слідчого, дізнавача або прокурора, яка оскаржується; вимоги особи, яка подає скаргу, та їхнє обґрунтування із зазначенням того, у чому полягає незаконність рішення, дії чи бездіяльності; перелік матеріалів, що додаються; скарга підписується

особою, яка її подас), а також передбачити в ст. 304 КПК України можливість винести слідчому судді ухвалу про залишення скарги без руху, в якій зазначаються недоліки скарги і встановлюється достатній строк для їхнього усунення; аргументовано необхідність надання викривачу права на подання апеляційної скарги на ухвалу слідчого судді за результатами розгляду скарги на повідомлення про підозру.

Також в дисертаційному дослідженні набуло подальшого розвитку визначення поняття «підозра», яку в межах кримінального процесу пропонується розглядати як твердження уповноваженої посадової особи про ймовірність вчинення кримінального правопорушення особою, що може бути підтверджено достатніми доказами; формулювання переліку критеріїв, які має оцінити слідчий суддя при дослідженні питання обґрунтованості підозри при розслідуванні корупційних правопорушень, до яких належать існування події та складу корупційного кримінального правопорушення; причетність особи до інкримінованого корупційного кримінального правопорушення; наявність причинно-наслідкового зв'язку між вчиненням корупційним кримінальним правопорушенням та наслідками, які настали (для корупційних кримінальних правопорушень з матеріальним складом); пропозиція синхронізації нормативного регулювання та практики застосування ч. 1 ст. 278 КПК України шляхом виключення з даного положення імперативної вказівки про необхідність вручення письмового повідомлення про підозру в день його складання; позиція щодо необхідності внесення змін до ст. 306 КПК України шляхом виключення імперативного правила про неможливість проведення розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність без участі осіб, які подали таку скаргу, у випадках, коли такі особи заявили клопотання про розгляд скарги без їхньої участі.

Основні результати дисертаційного дослідження Лукашук К.Р. пройшли належну апробацію шляхом публікації положень дисертацій у фахових виданнях та виступах, обговорень на науково-практичних конференціях.

Зміст дисертації свідчить, що дисертаційне дослідження Лукашук К.Р. виконано на високому науковому рівні, проаналізований значний обсяг теоретичного та нормативного матеріалу, робота містить ряд цікавих нових висновків та пропозицій. Дослідження ґрунтується на виваженій самостійній роботі над темою дисертації.

У процесі підготовки дисертації Лукашук Каріна Русланівна плідно співпрацювала з науковим керівником протягом усього терміну навчання в аспірантурі, результатом чого є написання дисертаційного дослідження. Здобувачка виконала індивідуальний план наукової роботи та індивідуальний навчальний план у повному обсязі. Всі заплановані види робіт були виконані своєчасно.

Щодо загальної оцінки роботи Лукашук Каріни Русланівни у процесі підготовки дисертації та виконання індивідуального плану наукової роботи та індивідуального навчального плану вона оцінюється на відмінно.

Викладене дозволяє зробити висновок про те, що дисертація Лукашук Каріни Русланівни на тему: «Оскарження повідомлення про підозру слідчому судді при розслідуванні корупційних правопорушень» є самостійним науковим дослідженням, яке відповідає всім встановленим вимогам, може бути рекомендована до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії цих наук за спеціальністю за спеціальністю 081 Право, галузі знань 08 Право у разовій спеціалізованій вченій раді, а її автор заслуговує, на основі захисту, присвоєння наукового ступеня доктора філософії.

У обговоренні дисертаційного дослідження брали участь:

Кандидат юридичних наук, доцент Гуртісва Л.М. відзначила високий рівень дослідження, його ґрунтовність, високий рівень володіння здобувачем матеріалом. Звернула увагу на високий рівень роботи. Вказала на те, що робота Лукашук Каріни Русланівни «Реалізація галузевих засад кримінального процесу в апеляційному провадженні», подана на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» є завершеним та якісним дослідженням, що містить наукові положення та науково обґрунтовані результати у галузі науки кримінального процесу, та може бути рекомендована до разового публічного захисту у спеціалізованій вченій раді.

Кандидат юридичних наук, доцент Стоянов М.М. відзначив високий рівень дослідження, його ґрунтовність, високий рівень володіння здобувачем матеріалом. Порадив також провести анкетування працівників правоохоронних органів задля додаткової аргументації доцільності внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України. Вказав, що робота Лукашук Каріни Русланівни «Реалізація галузевих засад кримінального процесу в апеляційному провадженні», подана на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» є завершеним та якісним дослідженням, що містить наукові положення та науково обґрунтовані результати у галузі науки кримінального процесу, та може бути рекомендована до разового публічного захисту в спеціалізованій вченій раді.

Доцент кафедри Підгородинська А.В. відзначила високий рівень дослідження, його ґрунтовність, високий рівень володіння здобувачем матеріалом. Відзначила, що робота Лукашук Каріни Русланівни «Реалізація галузевих засад кримінального процесу в апеляційному провадженні», подана на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» є завершеним та якісним дослідженням, що містить наукові положення та науково обґрунтовані результати у галузі науки кримінального процесу, та може бути рекомендована до разового публічного захисту у спеціалізованій вченій раді.

Кандидат юридичних наук, доцент Мурзановська А.В. зазначила достатньо цікавий зміст дисертаційного дослідження, його ґрунтовність, високий рівень володіння здобувачем матеріалом. Відзначила, що робота Лукашук Каріни Русланівни «Реалізація галузевих засад кримінального процесу

в апеляційному провадженні», подана на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» є завершеним та якісним дослідженням, що містить наукові положення та науково обґрунтовані результати у галузі науки кримінального процесу, та може бути рекомендована до разового публічного захисту у спеціалізованій вченій раді.

Кандидат юридичних наук, доцент Волошина В.К. відзначила обґрунтованість та повноту викладених основних наукових положень та доцільність використання розроблених практичних рекомендацій. Порадила звернути увагу на необхідність подання сформованих автором пропозицій до законодавчого органу України задля впровадження результатів дисертації у законотворчу діяльність. Відмітила значну емпіричну базу і кількість публікацій дисертантки. Зазначила, що дисертаційне дослідження Лукашук Каріни Русланівни «Реалізація галузевих засад кримінального процесу в апеляційному провадженні», подане на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», може бути рекомендована до разового публічного захисту у спеціалізованій вченій раді.

Кандидат юридичних наук Завтур В.А. відзначив високий рівень дослідження, його ґрунтовність, високий рівень володіння здобувачем матеріалом. Порекомендував провести опитування серед суддів та адвокатів щодо доцільності внесення змін до КПК України, які пропонують дисертанткою. Зазначив, що робота Лукашук Каріни Русланівни «Реалізація галузевих засад кримінального процесу в апеляційному провадженні», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», може бути рекомендована до разового публічного захисту у спеціалізованій вченій раді.

Доктор юридичних наук, професор Аленін Ю.П. констатував доцільність та слушність пропозицій та рекомендацій, відзначених у дисертаційному дослідженні. Зазначив, що дисертація Лукашук Каріни Русланівни «Реалізація галузевих засад кримінального процесу в апеляційному провадженні», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», може бути рекомендована до разового публічного захисту у спеціалізованій вченій раді.

На основі результатів обговорення присутніх на засіданні вирішили запропонувати наступний

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення дисертації Лукашук Каріни Русланівни «Реалізація галузевих засад кримінального процесу в апеляційному провадженні», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Обґрунтування вибору теми дослідження. Актуальність обраної теми зумовлена необхідністю забезпечення ефективного судового контролю за

додержанням прав і свобод людини у досудовому кримінальному провадженні, особливо в умовах боротьби з корупцією. Повідомлення про підозру є одним з ключових етапів досудового розслідування, тому можливість перевірки підозри судом виступає запорукою дотримання принципу верховенства права. Водночас на практиці існує правова невизначеність щодо підстав та порядку такого оскарження, що викликає численні дискусії серед науковців і практиків.

Загострення уваги держави та суспільства до боротьби з корупцією призвело до створення спеціалізованих антикорупційних органів і запровадження окремого порядку розслідування таких правопорушень. Проте законодавча модель оскарження повідомлення про підозру не зазнала суттєвих змін і залишається предметом неоднозначного тлумачення. Зокрема, проблеми виникають у зв'язку з відсутністю чіткого процесуального механізму, неузгодженістю між нормами чинного кримінального процесуального законодавства України. Окремої уваги потребує також забезпечення балансу між інтересами сторони обвинувачення, яка здійснює повідомлення про підозру, та правом особи на ефективний захист. Недостатній рівень процесуальних гарантій на стадії досудового розслідування може спричинити порушення фундаментальних прав, у тому числі права на свободу, презумпції невинуватості тощо.

Проблематикою розслідування корупційних кримінальних правопорушень, повідомлення про підозру у вчиненні відповідних діянь та оскарження такого повідомлення переймалися такі вітчизняні вчені, як Ю.П. Аленін, В.В. Андрух, П.П. Андрушко, О.В. Баулін, Н.Р. Бобечко, Н.С. Бублик, В.В. Вапнярчук, В.О. Гарматюк, Н.В. Глинська, І.В. Гловюк, В.О. Гринюк, В.В. Гура, С.М. Гусаров, В.А. Завтур, О.З. Захарчук, Д.І. Камчатна, О.В. Капліна, Д.І. Клепка, Н.Р. Костів, Г.Р. Крет, Д.Є. Крикливець, С.Г. Кримчук, К.Є. Лисенкова, Л.М. Любойко, О.В. Маслоук, М.І. Мельник, Д.Г. Михайленко, С.В. Нагачевський, А.А. Павлишин, Ю.Є. Полянський, С.О. Пшенічко, А.А. Ренкас, І.В. Рогатюк, О.В. Ромасєв, М.Є. Савенко, Н.П. Сиза, Х.Р. Слюсарчук, О.О. Торбас, А.Р. Туманянц, С.В. Шапутько та інші. Водночас необхідно зазначити, що у правовій доктрині проблематика оскарження повідомлення про підозру не досліджувалася з точки зору саме корупційних кримінальних правопорушень, що вказує на актуальність даної теми дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертаційне дослідження узгоджується із засадничими положеннями, визначеними в Комплексному стратегічному плані реформування органів правопорядку як частини сектора безпеки і оборони України на 2023–2027 роки, схваленому Указом Президента України від 11 травня 2023 року № 273/2023, та виконано в межах плану науково-дослідної роботи кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія» «Реформування кримінального процесуального, кримінально-виконавчого права та оперативно-розшукової діяльності в умовах євроінтеграції та протидії злочинності в епоху цифрового суспільства» у межах виконання теми науково-дослідної роботи Національного університету

«Одеська юридична академія» «Правове та соціальне життя України у людиноцентристському вимірі в цифрову еру» на 2021–2025 роки, що підтверджує актуальність та цінність таких напрацювань. Тему дисертації затверджено рішенням вченої ради Національного університету «Одеська юридична академія» від 4 грудня 2021 року, протокол № 3 (уточнено 16 травня 2022 року, протокол № 8).

Мета і завдання дослідження. Метою даного дисертаційного дослідження є вивчення специфіки оскарження повідомлення про підозру слідчому судді при розслідуванні корупційних правопорушень, а також формулювання науково обґрунтованих пропозицій змін до чинного кримінального процесуального законодавства України.

Для досягнення зазначеної мети у дисертації вирішувались такі завдання:

- визначити поняття та ознаки корупційних кримінальних правопорушень;
- встановити сутність таких правових явищ, як «підозра» та «повідомлення про підозру»;
- охарактеризувати слідчого суддю як спеціального суб'єкта, уповноваженого на здійснення судового контролю на стадії досудового розслідування;
- проаналізувати підстави оскарження повідомлення про підозру у вчиненні корупційних кримінальних правопорушень до слідчого судді;
- встановити особливості подання скарги при оскарженні повідомлення про підозру у вчиненні корупційних кримінальних правопорушень;
- визначити порядок розгляду слідчим суддею скарг при оскарженні повідомлення про підозру корупційних кримінальних правопорушень, а також підстави та порядок оскарження ухвал слідчого судді за результатами розгляду зазначених скарг;
- сформулювати пропозиції щодо вдосконалення чинного кримінального процесуального законодавства в частині регулювання оскарження повідомлення про підозру, в тому числі підозру щодо корупційних правопорушень.

Об'єктом дослідження є правовідносини, що виникають у процесі оскарження повідомлення про підозру слідчому судді при розслідуванні корупційних правопорушень.

Предметом дослідження є підстави та порядок оскарження повідомлення про підозру до слідчого судді при розслідуванні корупційних правопорушень.

Методи дослідження. Методологічним підґрунтям дисертаційного дослідження виступає комплекс загальнонаукових та спеціальних методів наукового дослідження. За допомогою діалектичного методу визначено правову природу таких понять, як корупція (п. 1.1), підозра та повідомлення про підозру (п. 1.2) тощо. Системний метод та метод системно-структурного аналізу дозволив сформулювати класифікацію підстав оскарження повідомлення про підозру до слідчого судді при розслідуванні корупційних кримінальних правопорушень (п. 2.1), підстав для оскарження та скасування ухвал слідчих суддів за результатами розгляду скарг на повідомлення про підозру (п. 3.2)

тощо. Формально-юридичний метод було застосовано при визначенні понятійно-категоріального апарату дослідження, аналізі положень чинного кримінального процесуального законодавства та судової практики (розділи 1, 2, 3). Логіко-нормативний метод використовувався при формулюванні змін та доповнень до чинного кримінального процесуального законодавства України (розділи 1, 2, 3).

Теоретичною основою дисертаційного дослідження виступають наукові розробки українських вчених у галузі загальної теорії права, кримінального, кримінально-процесуального, адміністративного та інших галузей права.

Нормативну базу дисертаційного дослідження складають Кримінальний та Кримінальний процесуальний кодекси України, Закони України «Про корупцію», «Про Національне антикорупційне бюро України», «Про Вищий антикорупційний суд», інші закони та підзаконні нормативно-правові акти.

Емпіричну базу дослідження складають рішення Верховного Суду, Вищого антикорупційного суду та Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду, інших судів першої та апеляційної інстанції (всього – 68 судових рішень).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є першим у науці кримінального процесуального права комплексним дослідженням специфіки оскарження повідомлення про підозру до слідчого судді при розслідуванні корупційних кримінальних правопорушень.

За результатами дисертаційного дослідження отримано наступні результати, що мають наукову новизну:

вперше:

- запропоновано розглядати діяльність НАБУ як розслідування «особливо небезпечних кримінальних правопорушень, що становлять загрозу національній антикорупційній безпеці держави» задля розмежування понять «корупційні кримінальні правопорушення», яке міститься в КК України, та тих правопорушень, які віднесені до підслідності НАБУ відповідно до ст. 216 КПК України;

- задля кращого гарантування реалізації права на захист під час оскарження повідомлення про підозру пропонується в ст. 276 КПК України передбачити обов'язок сторони обвинувачення одразу після повідомлення про підозру та роз'яснення прав також надати доступ до матеріалів досудового розслідування, якими обґрунтовується відповідна підозра (крім матеріалів про застосування заходів безпеки щодо осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, а також тих матеріалів, ознайомлення з якими на цій стадії кримінального провадження може зашкодити досудовому розслідуванню);

- запропоновано за аналогією з процедурою подання апеляційної скарги передбачити в ст. 303 КПК України вимоги, які мають висуватися до скарг на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, дізнавача та прокурора (скарга подається в письмовій формі; у скарзі зазначаються найменування суду, до слідчого судді якого звертається особа, яка подає скаргу; прізвище, ім'я та по батькові (найменування), місце проживання (перебування) особи, яка подає скаргу, а

також номер засобу зв'язку, адреса електронної пошти, якщо такі є; рішення, дія або бездіяльність слідчого, дізнавача або прокурора, яка оскаржується; вимоги особи, яка подає скаргу, та їхнє обґрунтування із зазначенням того, у чому полягає незаконність рішення, дії чи бездіяльності; перелік матеріалів, що додаються; скарга підписується особою, яка її подає), а також передбачити в ст. 304 КПК України можливість винести слідчому судді ухвалу про залишення скарги без руху, в якій зазначаються недоліки скарги і встановлюється достатній строк для їхнього усунення;

- аргументовано необхідність надання викривачу права на подання апеляційної скарги на ухвалу слідчого судді за результатами розгляду скарги на повідомлення про підозру;

удосконалено:

- визначення корупції, яку відповідно до вимог ЗУ «Про запобігання корупції» доцільно розглядати як «використання особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, наданих їй повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки / пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка / пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей»;

- перелік підстав оскарження повідомлення про підозру до слідчого судді, до яких належать: 1) необґрунтованість прийнятого рішення; 2) незаконність прийнятого рішення; 3) незаконність вручення письмового повідомлення про підозру;

- позицію щодо необхідності уточнення нормативного регулювання в частині закріплення заборони повторного звернення зі скаргою на рішення, дії чи бездіяльність слідчого, дізнавача або прокурора за тих самих підстав;

- перелік підстав для оскарження ухвал слідчого судді за результатами розгляду скарг на повідомлення про підозру, до яких запропоновано відносити наступні: 1) апеляційна скарга стосується самої підозри; 2) апеляційна скарга стосується висновків або дій слідчого судді; 3) апеляційна скарга стосується і підозри, і рішення слідчого судді;

набуло подальшого розвитку:

- визначення поняття «підозра», яку в межах кримінального процесу пропонується розглядати як твердження уповноваженої посадової особи про ймовірність вчинення кримінального правопорушення особою, що може бути підтверджено достатніми доказами;

- формулювання переліку критеріїв, які має оцінити слідчий суддя при дослідженні питання обґрунтованості підозри при розслідуванні корупційних правопорушень, до яких належать існування події та складу корупційного кримінального правопорушення; причетність особи до інкримінованого корупційного кримінального правопорушення; наявність причинно-

наслідкового зв'язку між вчиненим корупційним кримінальним правопорушенням та наслідками, які настали (для корупційних кримінальних правопорушень з матеріальним складом);

- пропозиція синхронізації нормативного регулювання та практики застосування ч. 1 ст. 278 КПК України шляхом виключення з даного положення імперативної вказівки про необхідність вручення письмового повідомлення про підозру в день його складання;

- позиція щодо необхідності внесення змін до ст. 306 КПК України шляхом виключення імперативного правила про неможливість проведення розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність без участі осіб, які подали таку скаргу, у випадках, коли такі особи заявили клопотання про розгляд скарги без їхньої участі.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані в дисертації висновки можуть бути використані в:

- науково-дослідній роботі — для подальших наукових досліджень особливостей оскарження повідомлення про підозру до слідчого судді, в тому числі при розслідуванні корупційних кримінальних правопорушень;

- правотворчій діяльності — для удосконалення нормативної регламентації оскарження повідомлення про підозру до слідчого судді при розслідуванні корупційних кримінальних правопорушень;

- правозастосовній діяльності — для забезпечення єдності у застосуванні положень кримінального процесуального законодавства у процесі оскарження повідомлення про підозру до слідчого судді при розслідуванні корупційних кримінальних правопорушень;

- навчальному процесі — при викладанні дисципліни «Кримінальний процес», а також спеціальних курсів «Права людини у сфері кримінальної юстиції», «Сучасні проблеми кримінального та кримінально-процесуального права», «Актуальні питання сучасного кримінального провадження» та ін. (Акт впровадження Національного університету «Одеська юридична академія» від 28 травня 2025 року).

Апробація результатів дисертації. Положення та висновки дисертаційного дослідження обговорювалися під час засідання кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія». Основні результати дослідження були оприлюднені на: Міжнародній науково-практичній конференції «Кримінальна юстиція сучасної України: виклики та перспективи» (Одеса, 20 листопада 2021 року); Всеукраїнській науковій конференції молодих вчених «Сталий розвиток суспільства та держави: сучасні виклики та перспективи розвитку» (Одеса, 17 грудня 2021 року); Міжнародній науково-практичній конференції «Доктринальні та правозастосовні проблеми кримінального процесу, детективної та оперативно-розшукової діяльності» (Одеса, 9 грудня 2022 року); Міжнародній науково-практичній конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень» (Одеса, 19 травня 2023 року); Міжнародній науково-

практичній конференції «Правова наука і державотворення в Україні у контексті інтеграційних процесів» (Суми, 26 квітня 2024 року); Міжнародній конференції «Сучасні виклики соціально-економічного розвитку для державної політики, юридичної практики та бізнес-адміністрування» (Варшава, 28-29 травня 2024 року).

Публікації. Основні положення дисертаційного дослідження відображено в одинадцяти наукових публікаціях, у тому числі в трьох статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях, перелік яких затверджено МОН України, одній статті, опублікованій у виданні, включеному до міжнародної наукометричної бази Web of Science, а також семи тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Список публікацій здобувача за темою дисертації та відомості про апробацію матеріалів дисертації:

Публікації, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Лукашук К.Р. Підстави для скасування підозри у кримінальному процесі. Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Право. 2024. № 27. С. 94-99. DOI: <https://doi.org/10.34079/2226-3047-2023-14-27-94-99>.
2. Лукашук К.Р. Оскарження незаконного повідомлення про підозру при розслідуванні корупційних кримінальних правопорушень. Держава та регіони. Серія: Право. 2024. №4. С. 260-265. DOI: <https://doi.org/10.32782/1813-338X-2024.4.42>.
3. Лукашук К.Р. Загальна характеристика підстав оскарження повідомлення про підозру при розслідуванні корупційних кримінальних правопорушень. Юридичний науковий електронний журнал. 2024. №12. С. 643-646. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-12/150>.
4. Lisitsyna, Y., Gurtieva, L., Pavlyshyn, A., Lukashchuk, K., & Nuriyev, E.Z. Corruption Crimes and Peculiarities of their Investigation Procedure under Martial Law. Amazonia Investiga. 2022. № 11(54). P. 41-49. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2022.54.06.4>.

Публікації, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації та додатково відображають її наукові результати:

1. Лукашук К.Р. Оскарження повідомлення про підозру в корупційному правопорушенні. Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів: матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (м. Одеса, 26 квітня 2024). / за заг. ред. С. В. Ківалова. Одеса : Фенікс, 2024. С. 445-446.
2. Лукашук К.Р. Concept and essence of corruption in local self-government bodies. Поняття та сутність корупції в органах місцевого самоврядування. Сучасні виклики соціально-економічного розвитку для державної політики, юридичної практики та бізнес-адміністрування. Contemporary Challenges of Socio-Economic Development for Public Policy, Legal

Practice and Business Administration : 2nd International Conference (May 28–29, 2024, Warsaw, Poland) : East European Association of Scientists, 2024. .: 2311. Дистанційно. DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.12391512>.

3. Лукашук К. Р. Повідомлення про підозру як інститут кримінального процесуального права. Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів ХХІ століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. Т. 2. С. 341-343.

4. Лукашук К. Р. Повідомлення про підозру особі, що знаходиться за межами кордону України: проблеми теорії та практики. Доктринальні та правозастосовні проблеми кримінального процесу, детективної та оперативно-розшукової діяльності : Матер. Міжнар. наук.-практ. конф., присв. 10-й річниці набуття чинності Кримінального процесуального кодексу України (м. Одеса, 9 грудня 2022 р.) / уклад.: Л. І. Аркуша, О. О. Торбас, В. А. Завтур ; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса, 2022. С. 96-99.

5. Лукашук К. Р. Новелізація інституту оскарження повідомлення про підозру слідчому судді. Сталий розвиток суспільства та держави: сучасні виклики та перспективи розвитку : матер. Всеукр. наук. конф. молодих вчених (м. Одеса, 17 грудня 2021 р.) / за ред. М. Р. Аракеяна, К.І. Спасової ; уклад.: Ю.Д. Батан, О.С. Бондарчук, В. С. Кучерявенко ; НУ «Одеська юридична академія». Одеса : Фенікс, 2021. С. 175-178.

6. Лукашук К. Р. Оскарження повідомлення про підозру слідчому судді: багатоаспектність поняття. Кримінальна юстиція сучасної України: виклики та перспективи : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присв. до 75-річчя д.ю.н., проф. Ю. П. Аленіна (м. Одеса, 20 лист. 2021) / відп. ред.: Л. І. Аркуша, О. О. Торбас, В. А. Завтур ; НУ «ОЮА». Одеса, 2021. С. 111-114.

7. Лукашук К.Р. Оскарження повідомлення про підозру слідчому судді при розслідуванні корупційних правопорушень. Правова наука і державотворення в Україні у контексті інтеграційних процесів. (м. Суми, 26 квітня 2024). С. 209-211.

Характеристика особистості здобувача. Лукашук Каріна Русланівна має вищу юридичну освіту. У 2020 році закінчила Національний університет «Одеська юридична академія». Наразі працює начальником юридичного відділу Національного університету «Одеська юридична академія» та асистентом кафедри кримінального процесу Університету за сумісництвом.

Особистий внесок здобувача. Викладені в дисертації положення, які виносяться на захист, розроблені автором особисто. В статті «Corruption Crimes and Peculiarities of their Investigation Procedure under Martial Law» (пер. «Корупційні злочини та особливості процедури їх розслідування в умовах воєнного стану»), Amazonia Investiga. 2024. № 11(54). Р. 41-49, автор запропонував зміни до кримінального процесуального законодавства щодо вдосконалення розслідування кримінальних правопорушень.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана сучасною науковою мовою, стиль викладання відповідає прийнятному у науковій літературі й забезпечує легкість та доступність сприйняття наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційного дослідження.

Дисертація відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами від 03.05.2024, № 507).

Загальний висновок. Враховуючи викладене вважаємо, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Лукашук Каріни Русланівни на тему «Оскарження повідомлення про підозру слідчому судді при розслідуванні корупційних правопорушень», відповідає спеціальності 081 «Право», вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами від 08.04.2025, № 426), Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 (зі змінами від 31.05.2019, № 759) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами від 03.05.2024, № 507) та **рекомендується до захисту на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».**

У результаті відкритого голосування учасники засідання фахового семінару в кількості 14 осіб подали голоси «за». Ніхто із учасників фахового семінару не проголосував «проти» рекомендації дисертаційної роботи Лукашук Каріни Русланівни до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді. Науковий керівник Торбас О.О. участі в голосуванні не приймав.

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити висновок про дисертаційне дослідження Лукашук Каріни Русланівни на тему «Оскарження повідомлення про підозру слідчому судді при розслідуванні корупційних правопорушень», представленої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Лукашук Каріни Русланівни відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук

у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами від 08.04.2025, № 426), Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 (зі змінами від 31.05.2019, № 759) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами від 03.05.2024, № 507).

3. Рекомендувати дисертацію Лукашук Каріни Русланівни на тему «Оскарження повідомлення про підозру слідчому судді при розслідуванні корупційних правопорушень», до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

4. Запропонувати Вченій раді склад наступний разової спеціалізованої вченої ради для проведення публічного захисту:

Голова: декан факультету прокуратури та слідства (кримінальної юстиції), д.ю.н, доцент Колодін Денис Олексійович;

Опонент: завідувач кафедри кримінального права та кримінально-правових дисциплін Полтавського юридичного інституту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, д.ю.н., професор Тітко Іван Андрійович.

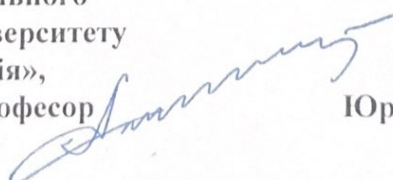
Опонент: доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики Одеського державного університету внутрішніх справ, к.ю.н., доцент Лісніченко Дмитро Вікторович;

Рецензент: доцент кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент Стоянов Микола Михайлович;

Рецензент: доцент кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія», к.ю.н., доцент Цитряк Віктор Ярославович.

Результати голосування присутніх на засіданні докторів та кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації: за – 14; проти – немає; утримались – немає; науковий керівник участі у голосуванні не приймав.

Головуючий на засіданні,
професор кафедри кримінального
процесу Національного університету
«Одеська юридична академія»,
доктор юридичних наук, професор

Юрій АЛЕНІН